

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده علوم اجتماعی و روانشناسی
گروه آموزشی علوم اجتماعی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: جامعه‌شناسی

عنوان:

سلسله مراتب ارزش‌ها و عوامل مؤثر در آن در بین دانشجویان
(مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه‌های شهرستان ایلام در سال ۱۳۹۰)

استاد راهنما:

دکتر سعید معدنی

استاد مشاور:

دکتر سید محمد ثقفی

پروفسور:

فرشید سلامت

تابستان ۱۳۹۱

تقدیم به:

ساحت مقدس حضرت بقیه الله الاعظم امام زمان «عج»
و هدیه به روح پدر و برادر بزرگوارم که در جمع ما نیستند.
و هدیه به مادر عزیزم
و برادران و خواهران ارجمندم
و دوستان گرامی ام
و همسر مهربان
و فرزندان دلبندم (محمدطاها، محمدرضا و محمدهادی)
و تمامی عزیزانی که در طول دوران زندگی ام متحمل زحمت شده‌اند
و در نهایت هدیه به پیشگاه تمام آزادگان عالم.

سپاس نامه:

من ام يشكر المخلوق ام يشكر الخالق

امام رضا (ع)

کار پژوهش امری بس دشوار است و برای نیل به اهداف و نتایج آن همتی بزرگ و تلاشی مزید نیاز است و این مهم بدون هم‌یاری، هم‌فکری و مساعدت همگان ناممکن می‌باشد فلذا در این جا بر خود واجب می‌دانم. بیش از هر چیز سر بندگی خویش را در برابر الطاف بی‌کران و نامتناهی پروردگار فرود آورم که هم و همت را در راه تعالی این پژوهش به من ارزانی داشته است.

و سپس از جناب آقای دکتر سعید معدنی استاد فرهیخته و ارجمندم که نشان دهنده راه به اینجانب بوده و همچنین از آقای دکتر سید محمد ثقفی و از جناب آقای دکتر ساسان ودیعه و آقای دکتر حسین ابوالحسن تنهایی اساتید فرهیخته واحد تهران مرکزی کمال تشکر و قدردانی را دارم. و همچنین از آقای بهروز سپیدنامه که در این بین چراغ راهنمای بنده بوده و از جناب آقای دکتر باقر آرایش، دکتر علی موسی نژاد، دکتر صفا فرخی، دکتر حامد چهارسوقی امین، دکتر علیرضا پورسعید تشکر می‌نمایم.

و همچنین از آقایان پرویز عباس‌نیا، شاهرخ رستم‌نیا، مهدی موسی نژاد و سرکارخانم طیبه احمدی همسر مهربانم و خواهر عزیزم نسرین سلامت و آقای عباس خسروانی کمال تشکر را دارم. همچنین لازم می‌دانم در خاتمه از تمامی دوستان و عزیزانی که به هر نحوی در تکمیل و اتمام این پژوهش مشوق و همکار بنده بوده‌اند و اینجانب را یاری نموده‌اند و در این میان متحمل زحمت شده‌اند کمال تشکر، امتنان و سپاسگزاری را دارم.

ذره‌ای بودم و مهر تو مرا بالا برد
او که می‌رفت مرا هم به دل دریا برد
غم ابرویت مرا دید و زمن یغما برد

من به سرچشمه خورشید نه خودم بردم راه
من خسی بی‌سر و پایم که به سیل افتادم
همه یاران به سر راه تو بودیم ولی

«علامه طباطبایی»

(قدس سره)

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب فرشید سلامت دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۸۰۶۴۹۲۸۰۰ در رشته جامعه شناسی که در تاریخ ۹۱/۶/۲۵ از پایان نامه خود تحت عنوان: سلسله مراتب ارزش ها و عوامل مؤثر در آن در بین دانشجویان (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه های شهرستان ایلام در سال ۱۳۹۰) با کسب نمره ۱۹/۷۵ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اهم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: فرشید سلامت

تاریخ و امضاء: ۹۱/۶/۲۵

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۱/۶/۲۵

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای فرشید سلامت از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۹/۷۵ بحروف نوزده و هفتاد و پنج صدم و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

چکیده:

این پژوهش به بررسی ساختار سلسله مراتب ارزشی (نظام ارزش) دانشجویان دانشگاه‌های شهر ایلام در سال ۱۳۹۰ بر اساس مدل نظری سلسله مراتب ارزشی آلپورت پرداخته است. طبق این نظریه، سلسله مراتب ارزش آلپورت عبارتند از: ارزش اجتماعی، اقتصادی، نظری (علمی)، زیباشناختی (هنری)، سیاسی و دینی در این تحقیق سؤال اصلی سلسله مراتب ارزشی و اولویت‌های ارزشی دانشجویان شهر ایلام چگونه است و چه عواملی در آن دخیل است. در این پژوهش با استفاده از نظریه آلپورت نظام ارزشی به عنوان متغیر وابسته و متغیرهایی چون جنس، سن، پایگاه اقتصادی و اجتماعی، محل تولد، محل سکونت، پایه تحصیلی، رشته تحصیلی، نوع دانشگاه، معدل درسی و میزان بهره‌مند از وسایل ارتباط جمعی به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده است. اطلاعات مورد نیاز از طریق پرسشنامه و به روش پیمایشی اخذ گردیده است. بنا به وسعت و تعداد جامعه هدف تعداد ۳۸۰ نفر به عنوان جامعه آماری با استفاده از فرمول کوکران محاسبه و در نظر گرفته شده است. نتایج حاصل از تحقیق در دو بخش توصیفی و تبیینی بررسی گردید و معلوم شد که سلسله مراتب ارزشی دانشجویان شهر ایلام به این ترتیب است: اولویت اول ارزش اقتصادی، دوم ارزش زیباشناختی (هنری)، سوم دینی، چهارم سیاسی، پنجم نظری (علمی)، ششم اجتماعی. نتایج حاصل از آزمون نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل جنس، پایگاه اقتصادی و اجتماعی، نوع دانشگاه محل تحصیل، پایه تحصیلی در سلسله مراتب ارزشی پاسخگویان (دانشجویان) تأثیر داشته است و همچنین سایر متغیرهای مستقل دیگر در سلسله مراتب ارزشی دانشجویان تأثیر نداشته است.

واژگان کلیدی: ارزش، نظام ارزشی، دانشجویان، آلپورت.

فصل اول: کلیات

۱-۱- مقدمه.....	۲
۲-۱- بیان مسئله.....	۳
۳-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن.....	۴
۴-۱- هدف‌های تحقیق:.....	۵
۱-۴-۱- اهداف جزئی:.....	۶
۵-۱- سؤالات یا فرضیه‌های تحقیق (بیان روابط بین متغیرهای مورد مطالعه):.....	۶
۱-۵-۱- سؤالات پژوهش:.....	۶
۲-۵-۱- فرضیات تحقیق:.....	۷
۶-۱- چهارچوب نظری تحقیق:.....	۷
۷-۱- مدل تحقیق:.....	۱۰
۸-۱- روش تحقیق:.....	۱۱
۹-۱- جامعه آماری و حجم آن:.....	۱۱
۱۰-۱- برآورد حجم نمونه و روش نمونه‌گیری (در صورت نمونه‌گیری):.....	۱۱
۱۱-۱- روش گردآوری اطلاعات:.....	۱۱
۱۲-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:.....	۱۲
۱۳-۱- متغیرها و واژه‌های کلیدی:.....	۱۲

فصل دوم: مطالعات نظری

۱-۲- مقدمه.....	۱۴
۲-۲- مروری بر مفاهیم.....	۱۴
۱-۲-۲- ارزش‌ها، ویژگی‌ها و کارکردهای آن‌ها.....	۱۴
۲-۲-۲- منشأ پیدایش ارزش‌ها.....	۱۸
۱-۲-۲-۲- نیازها:.....	۱۸
۲-۲-۲-۲- هنجارها:.....	۱۹

- ۱۹.....عقاید: ۳-۲-۲-۲
- ۲۰.....کمیابی: ۴-۲-۲-۲
- ۲۲.....نظام ارزشی: ۳-۲-۲
- ۲۵.....انواع ارزش‌ها: ۴-۲-۲
- ۲۵.....ارزش‌های فرهنگی: ۱-۴-۲-۲
- ۲۶.....ارزش‌های اقتصادی: ۲-۴-۲-۲
- ۲۶.....ارزش‌های رسمی: ۳-۴-۲-۲
- ۲۶.....ارزش‌های حقوقی: ۴-۴-۲-۲
- ۲۶.....ارزش‌های اخلاقی: ۵-۴-۲-۲
- ۲۷.....ارزش‌های دینی: ۶-۴-۲-۲
- ۲۷.....ارزش‌های اجتماعی: ۷-۴-۲-۲
- ۲۷.....ارزش‌های ذهنی: ۸-۴-۲-۲
- ۳۲.....تعارض ارزش‌ها: ۵-۲-۲
- ۳۶.....نظریه‌هایی در مورد ارزش: ۳-۲-۲
- ۳۶.....آپورت: ۱-۳-۲
- ۳۶.....مقدمه: ۱-۱-۳-۲
- ۳۷.....انگیزش: ۲-۱-۳-۲
- ۳۸.....خودمختاری کنشی (خودمختاری کارکردی): ۳-۱-۳-۲
- ۴۰.....شخصیت: ۴-۱-۳-۲
- ۴۲.....تیپ‌های ارزشی - شخصیتی: ۵-۱-۳-۲
- ۴۲.....تیپ نظری (علمی): ۱-۵-۱-۳-۲
- ۴۳.....تیپ اقتصادی: ۲-۵-۱-۳-۲
- ۴۳.....تیپ زیباگرا: ۳-۵-۱-۳-۲
- ۴۴.....تیپ اجتماعی: ۴-۵-۱-۳-۲
- ۴۴.....تیپ سیاسی: ۵-۵-۱-۳-۲
- ۴۵.....تیپ مذهبی: ۶-۵-۱-۳-۲
- ۴۵.....مطالعه ارزش‌ها: ۶-۱-۳-۲
- ۴۶.....شوارتنز: ۲-۳-۲

۴۶ کلیات: ۱-۲-۳-۲
۴۷ محتوای ارزش: ۲-۲-۳-۲
۴۸ ساختار ارزش‌ها: ۳-۲-۳-۲
۴۸ نظریه ساختار چرخشی ارزش‌ها: ۴-۲-۳-۲
۵۵ ارزش از دیدگاه روانشناسی: ۳-۳-۲
۵۵ نگرش‌هایی معطوف به اهداف و نه وسیله‌ها: ۱-۳-۳-۲
۵۶ هادی‌گزینش یا ارزیابی رفتار: ۲-۳-۳-۲
۵۶ نیازهای اساسی: ۳-۳-۳-۲
۵۷ بازنمایی شناختی نیازهای فرد یا جامعه: ۴-۳-۳-۲
۵۷ انگیزه: ۵-۳-۳-۲
۵۸ رفتارهای مطلوب: ۶-۳-۳-۲
۵۸ میل: ۷-۳-۳-۲
۵۹ ترجیحات اجتماعی: ۸-۳-۳-۲
۶۰ جایگاه ارزش‌ها در تئوری‌های مدیریت: ۴-۳-۲
۶۴ ارزش‌ها و علوم: ۱-۴-۳-۲
۶۵ ارزش‌ها و مدیریت: ۲-۴-۳-۲
۶۸ مرور منابع تجربی: ۴-۲

فصل سوم: روش‌شناسی

۷۷ مقدمه: ۱-۳
۷۷ نوع متغیرها: ۳-۳
۷۸ تعریف مفاهیم و متغیرهای مورد استفاده در فرضیات تحقیق: ۴-۳
۷۸ تعاریف برخی متغیرهای مستقل: ۱-۴-۳
۷۸ وسایل ارتباط جمعی: ۱-۱-۴-۳
۷۹ سن: ۲-۱-۴-۳
۷۹ بعد خانوار: ۳-۱-۴-۳
۸۰ محل تولد: ۴-۱-۴-۳
۸۰ محل سکونت: ۵-۱-۴-۳

- ۱-۱-۳-۶- پایگاه اقتصادی- اجتماعی (S.E.S) ۱۱
- ۱-۱-۳-۷- نوع دانشگاه: ۱۲
- ۱-۱-۳-۸- مقطع تحصیلی: ۱۲
- ۱-۱-۳-۹- معدل درسی: (میانگین نمرات دوره تحصیلی) ۱۳
- ۱-۱-۳-۱۰- رشته تحصیلی: ۱۳
- ۱-۱-۳-۱۱- جنس: ۱۴
- ۲-۳-۴- تعاریف به کار رفته در متغیر وابسته ۱۴
- ۱-۲-۳-۴- ارزش: ۱۴
- ۲-۲-۳-۴- نظام ارزشی: ۱۶
- ۳-۲-۳-۴- عوامل کسب نظام ارزش‌ها: ۱۶
- ۴-۲-۳-۴- تضاد ارزش‌ها: ۱۶
- ۳-۵- نوع روش پژوهش: ۸۷
- ۳-۶- جامعه آماری: ۸۷
- ۳-۷- روش نمونه‌گیری و حجم نمونه: ۸۸
- ۳-۸- ابزار جمع‌آوری اطلاعات: ۸۸
- ۳-۹- داده‌های مورد نیاز: ۸۹
- ۳-۱۰- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها: ۸۹
- ۳-۱۱- پایائی (قابلیت اعتماد): ۸۹
- ۳-۱۲- روائی پرسشنامه: (اعتبار) ۹۰

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

- ۱-۴- مقدمه: ۹۲
- ۲-۴- فصل چهارم- بخش دوم ۱۲۱
- ۱-۲-۴- آمار تحلیلی ۱۲۱
- ۳-۴- آزمون فرضیات ۱۲۲
- ۱-۳-۴- فرضیه اول: ۱۲۲
- ۲-۳-۴- فرضیه دوم: ۱۲۲
- ۲-۳-۴- فرضیه سوم: ۱۲۳

۱۲۳.....	۲-۳-۴- فرضیه چهارم:
۱۲۴.....	۲-۳-۴- فرضیه پنجم:
۱۲۵.....	۲-۳-۴- فرضیه ششم:
۱۲۵.....	۲-۳-۴- فرضیه هفتم:
۱۲۶.....	۲-۳-۴- فرضیه هشتم:
۱۲۶.....	۲-۳-۴- فرضیه نهم:
۱۲۷.....	۲-۳-۴- فرضیه دهم:
۱۲۷.....	۲-۳-۴- فرضیه یازدهم:

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۲۹.....	مقدمه:
۱۳۰.....	۱-۵- نتیجه گیری:
۱۳۰.....	۱-۱-۵- نتایج حاصله از توصیف داده‌ها (نتایج حاصل از یافته‌های توصیفی)
۱۳۳.....	۲-۱-۵- نتایج حاصل از تحلیل و تبیین داده‌ها: (نتایج حاصل از یافته‌های تحلیلی)
۱۳۵.....	۲-۵- تفسیر یافته‌ها:
۱۳۶.....	۳-۵- موانع و مشکلات تحقیق
۱۳۷.....	۴-۵- پیشنهادات
۱۳۸.....	۵-۵- پیشنهاد برای محققان و تحقیقات آینده:
۱۳۹.....	فهرست منابع
۱۳۹.....	الف) منابع فارسی
۱۴۱.....	ب) منابع انگلیسی:

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۹۳.....	۴-۲-۱- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع جنس:
۹۴.....	۴-۲-۲- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب پایه یا مقطع تحصیلی
۹۵.....	۴-۲-۳- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان براساس رشته تحصیلی
۹۶.....	۴-۲-۴- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب محل سکونت
۹۷.....	۴-۲-۵- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان براساس محل تولد
۹۸.....	۴-۲-۶- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان براساس نوع دانشگاه محل تحصیل
۹۹.....	۴-۲-۷- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب بعد خانوار
۱۰۰.....	۴-۲-۸- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب معدل تحصیلی
۱۰۱.....	۴-۲-۹- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب درآمد خانواده
۱۰۲.....	۴-۲-۱۰- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع مسکن خانوادگی آنها
۱۰۳.....	۴-۲-۱۱- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب شغل پدر
۱۰۴.....	۴-۲-۱۲- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس شغل مادر
۱۰۵.....	۴-۲-۱۳- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان براساس میزان تحصیلات پدر
۱۰۶.....	۴-۲-۱۴- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان براساس میزان تحصیلات مادر
۱۰۷.....	۴-۲-۱۵- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب داشتن خودروی شخصی خانوادگی
۱۰۸.....	۴-۲-۱۶- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس مالکیت ارزش خودروی خانوادگی
۱۰۹.....	۴-۲-۱۷- جدول توزیع فراوانی و پاسخگویان بر حسب سن
۱۱۰.....	۴-۲-۱۸- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان استفاده از رسانه‌های ارتباطی (تلویزیون)
۱۱۱.....	۴-۲-۱۹- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس میزان استفاده از رسانه‌های ارتباطی (رادیو)
۱۱۲.....	۴-۲-۲۰- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس استفاده از رسانه‌های ارتباطی (مطبوعات، روزنامه، مجلات و غیره)
۱۱۳.....	۴-۲-۲۱- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان براساس استفاده از رسانه‌های ارتباطی (اینترنت)
۱۱۴.....	۴-۲-۲۲- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان براساس استفاده از رسانه‌های ارتباطی (تلفن ثابت و همراه (SMS، بلوتوث و ...)

۴-۲-۲۳- جدول توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت نظام ارزشی آلپورت.....۱۱۵

فصل اول
کلیات

۱-۱- مقدمه

در دنیای امروز پرداختن به تمامی مسائل اجتماعی انسان جزء دغدغه‌های مهم صاحب‌نظران حوزه‌ی علوم انسانی بوده است لذا واکاوی و تجزیه تحلیل مسائل اجتماعی جزو ضرورت‌ها می‌باشد. نشان دادن جایگاه انسان و نقش محوری اصول و عقاید اشخاص در پیشبرد امور جامعه به وضوح روشن است.

اما در این بین پرداختن به اصول رفتار اجتماعی انسان کاملاً ضروری به نظر می‌رسد. به همین خاطر دانشمندان و صاحب‌نظران زیادی وقت و سرمایه علمی و عملی خود را صرف بررسی رفتارهای اجتماعی انسان کرده و در این زمینه دستاوردهای مهمی را نیز به انسان امروزی جهت گذران بهتر زندگی و عبور از تلاطم و مسائل اجتماعی ارائه نموده‌اند. یکی از موضوعاتی که صاحب‌نظران عدیده‌ای را متوجه خود ساخته بحث نظام ارزشی و دیدگاه‌های مختلف افراد در این خصوص است. بنا به گفته بعضی از صاحب‌نظران از خلال بررسی ارزش‌ها در هر جامعه‌ای می‌توان به اعتقاد یا فلسفه کلی آن جامعه دست یافت. بنا بر این دیدگاه‌ها و ضرورت‌ها ما در این تحقیق سعی نموده‌ایم به پاره‌ای از موضوعات که نقشی در تعیین اولویت ارزشی جامعه مورد نظر ما دارند بپردازیم و با انجام این تحقیق دیدگاه آن‌ها را در این مورد بسنجیم.

بر همین اساس در این فصل با بیان کلیات تحقیق و معرفی موضوع و همچنین بیان مسئله، ضرورت و اهمیت موضوع، اهداف و تعاریف سعی در ارائه بهتر مطالب داشته ایم.

۱-۲- بیان مسئله

تحولات دنیای مدرن امروز ما را نیز دچار تغییرات شگرفی در حوزه‌های مختلف زندگی کرده است (خلیفه، ۱۳۸۷: ۴۹).

نظام ارزش^۱ و ارزش‌ها یکی از موضوعاتی است که مورد توجه تعداد زیادی از حوزه‌های نظری و تخصصی علوم انسانی از جمله: جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، دین، اقتصاد، فلسفه، آموزش و تربیت بوده است.

در جهان امروز با توجه به رشد سریع و شتابان جوامع و همچنین گذار از جامعه سنتی و بدوی به جامعه مدرن و پیشرفته تمامی جهات و مسائل زندگی بیشتر دست خوش تغییر و تحول شده است در این بین یکی از مواردی که شاهد تغییرات شگرفی بوده و قابل توجه می‌باشد مسائل اجتماعی و رفتار جمعی انسان می‌باشد.

جامعه ما از منظر جامعه‌شناسی توسعه در مرحله گذار از سنتی به سوی ساختار اجتماعی و فرهنگی جدیدی حرکت می‌کند و ویژگی عمده‌ای که این جامعه را از بسیاری از جوامع دیگر متمایز می‌سازد آن است که در پروسه گذار نمی‌خواهد نسبت به سنت گذشته خود و نظام ارزشی آن پشت کند و لذا دوران سختی را در پیش روی خود داشته و همین عوامل بر سؤالات و مباحث پیرامون چگونگی گذار می‌افزاید.

بحث ارزش‌ها و تغییر در نظام ارزش از مباحث مهمی است که در این شرایط گذر خود را بیشتر متجلی می‌سازد. در این شرایط جدید که افراد اجتماعی گردیده اند منبع ارزش‌های آن‌ها از حالت تک بعدی خارج گشته و خانواده تأثیر اصل و عمده خود را از دست می‌دهد.

از دیدگاه جامعه‌شناسان ارزش‌ها با معیاری برای گزینش از میان ابزار و امکانات مختلف اجتماعی بوده است که یک فرد به وسیله آن‌ها آماده و مهیا شده است و این معیارها با موقعیت‌های اجتماعی وی منطبق است. ارزش‌ها از بنیادی‌ترین عوامل تبیین اندیشه عمل و یا اعمال فرد و همچنین شکل‌گیری جهاد اجتماعی است (ساروخانی، ۱۳۷۰: ۸۴۴).

۱. Value

با توجه به این مطالب چون زندگی انسان نیز خود شامل چند دوره مختلف و گذار می‌باشد بنابراین توجه به دوره‌ها که بر اساس شرایط سنی مختلفی واقع می‌شوند و روشن نمودن دیدگاه غالب در این دوره‌ها ضروری به نظر می‌رسد. تحقیق حاضر نیز بر این است که دیدگاه‌های خاص نظام ارزشی یک قشر از افراد جامعه مورد نظر را که در شرایط سنی حساس و گذر مهمی قرار دارند بسنجد. این قشر سنی مورد مطالعه که عموماً جوانان می‌باشند با توجه به شرایط روحی و روانی خاص دوره سنی‌شان دارای علایق و گرایش‌های خاص خود بوده فلذا ما سعی نموده‌ایم با استفاده از تجربیات و نظرات صاحب‌نظران این حوزه ساختار نظام ارزشی این قشر خاص از جامعه (دانشجویان) را بر اساس تئوری نظام ارزشی گوردن و بلارد آلپورت جامعه‌شناس و روان‌شناس آمریکایی که مبتنی بر شش دسته نظام ارزشی نظری، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، مذهبی و زیبایی‌شناسی می‌باشد بسنجیم و تأثیر برخی متغیرها زمینه‌ای مانند جنس، سن، محل تولد، محل سکونت، پایه تحصیلی، رشته تحصیلی، نوع دانشگاه، معدل درسی و... بر ساختار نظام ارزشی دانشجویان را بررسی نماییم.

با توجه به این تفاسیر و همچنین اهمیت ارزش‌ها در نظام فرهنگی هر جامعه‌ای و نقشی که در شناخت نظام فرهنگی و هدایت بخشی دارد، مقال اصلی که این پژوهش به دنبال آن است این بوده که سلسله مراتب ارزش دانشجویان شهرستان ایلام چگونه بوده است و بر چه اساسی است؟ و نیز اولویت ارزش دانشجویان شهر ایلام چگونه می‌باشد؟

۱-۳- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن

ارزش‌ها آن‌گونه که تعدادی از جامعه‌شناسان معتقدند، عبارت است از نرم یا معیاری برای گزینش، از میان ابزار یا امکانات اجتماعی که برای فرد آماده و مهیا شده است و با موقعیت اجتماعی وی منطبق است (خلیفه، ۱۳۷۸: ۴۹).

ارزش‌ها معیارهایی هستند که به فرهنگ کلی و به جامعه معنی می‌بخشد، پایه و اساس بینش و کنش انسانی را تشکیل داده و در انتخاب، گزینش و انجام کنش نقش داشته و اصول راهنمایی فرد در آداب و رسوم، قوانین، اعتقادات و اصول مقدس و شیوه‌های زندگی روزمره تجلی می‌یابند (قرائی مقدم، ۱۳۷۴: ۷).

نظام ارزشی و ترجیحات یکی از مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های جهت‌های رفتاری اعضای یک جامعه است از آنجا که هر جامعه‌ای بر پایه اقتضائات خویش ارزش‌های خاص خود را دارد و بر اثر گذر زمان این ارزش‌ها نیز تغییر خواهند نمود. فلذا با توجه به عناصر زمان و مکان افراد با ارزش‌های متفاوت روبرو هستند چرا که عناصر اجتماعی کننده‌ی آن‌ها نیز تغییر می‌کنند. همچنین در جامعه جدید منابع ارزش افراد نیز متنوع و متعدد است. با توجه به اینکه ارزش‌ها نمایانگر گرایش‌های افراد و تعیین‌کننده رفتار فردی و اجتماعی است ما نیز به دنبال آن بوده‌ایم که اهمیت و جایگاه نظام ارزشی دانشجویان را با توجه به منزلت خاص این گروه بررسی نموده و تا حد امکان بر اساس این الگوها برنامه‌ریزی خاصی برای این قشر داشته باشیم.

همچنین تحقیقات در این باب می‌تواند تا حد ممکن از میزان آسیب‌های اجتماعی ناشی از تغییر ارزشی بکاهد و پژوهش پیرامون ارزش‌ها سبب شناسایی مشکلات و موانع بر سر راه نوسازی در جامعه گردد. همچنین در حرکت جامعه به سوی وفاق اجتماعی، تقویت بنیان خانواده‌ها و نهادینه کردن قانون و مقررات و نظم عمومی در جامعه مثمر ثمر و شناسایی ابعاد هویتی آن واقع گردد (کمربگی، ۱۳۸۹: ۶).

در پایان می‌توان گفت که ترسیم نقشه‌ی راه از نظام ارزش موجود در نزد دانشجویان شهر ایلام با توجه به اهمیت و جایگاه ویژه ایشان در جامعه می‌تواند مسئولان و دولت‌مردان نظام را در برنامه‌ریزی مناسب و مقارن با این قشر حساس از جامعه که بار مسئولیت و رهبری جامعه را در آینده‌ای نزدیک بر عهده خواهند داشت کمک نموده و نظام حاکم بر جامعه را در رسیدن به اهداف عالی انسانی که همان سعادت و رفاه انسان است یاری نماید.

این مطالعات و پژوهش می‌تواند در ارائه راه‌کار مناسب در تدوین برنامه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی لازم را به مسئولان امر بنمایاند.

۱-۴- هدف‌های تحقیق:

هدف کلی این پژوهش این است که ساختار سلسله مراتب ارزشی دانشجویان دانشگاه‌های شهر ایلام را در این مقطع زمانی بررسی کند.

۱-۴-۱- اهداف جزئی:

- ۱- بررسی عوامل موثر بر شکل‌گیری سلسله مراتب ارزش و اولویت‌های ارزشی دانشجویان دانشگاه‌های شهر ایلام.
- ۲- تعیین اولویت‌های ارزش دانشجویان شهر ایلام بر اساس الگوهای ارزشی صاحب نظران این حوزه، علی‌خصوص نظریه نظام ارزشی آلپورت.

۱-۵-۱- سؤالات یا فرضیه‌های تحقیق (بیان روابط بین متغیرهای مورد مطالعه):

۱-۵-۱- سؤالات پژوهش:

- ۱- سلسله مراتب ارزشی در میان دانشجویان دانشگاه‌های شهر ایلام چگونه است؟
- ۲- اولویت‌های ارزشی دانشجویان دانشگاه‌های شهر ایلام به چه ترتیبی است؟
- ۳- چه عواملی در اولویت بندی سلسله مراتب ارزشی تأثیر دارد؟
- ۴- آیا سن دانشجویان در سلسله مراتب ارزشی آنان تأثیر دارد؟
- ۵- آیا جنس دانشجویان در سلسله مراتب ارزشی آنان تأثیر دارد؟
- ۶- آیا پایگاه اقتصادی و اجتماعی خانواده دانشجویان در سلسله مراتب ارزشی آنان تأثیر دارد؟
- ۷- آیا محل تولد پاسخگویان در سلسله مراتب ارزشی آنان تأثیر دارد؟
- ۸- آیا رشته تحصیلی پاسخگویان در سلسله مراتب ارزشی آنان تأثیر دارد؟
- ۹- آیا نوع دانشگاه محل تحصیل پاسخگویان در سلسله مراتب ارزشی آنان تأثیر دارد؟
- ۱۰- آیا سطح و پایه تحصیلی پاسخگویان در سلسله مراتب ارزشی آنان تأثیر دارد؟
- ۱۱- آیا معدل و پیشرفت تحصیلی پاسخگویان در سلسله مراتب ارزشی آنان تأثیر دارد؟